

Verlag 8^e en afsluitende bijeenkomst gespreksgroep Omwonenden

Opmerking van de procesbegeleiders bij dit verslag

Dit verslag is per mail voorgelegd aan de individuele aanwezigen. Concrete voorstellen voor tekstwijzigingen zijn verwerkt waar dat mogelijk was. De procesbegeleiders hebben van drie leden een reactie gekregen op het verslag. Deze leden hebben ook aangegeven dat ze dit verslag niet compleet genoeg vinden. De procesbegeleiders menen dat, inclusief de aangebrachte tekstwijzigingen, de belangrijkste onderwerpen uit de bijeenkomst goed zijn weergegeven in dit verslag.

Toelichting gebruikte symbolen in verslag

V: Vraag

A: Antwoord

O: Opmerking

19.15	Inloop bij Kulturhus Borne
19.30	Start 8^e en afsluitende bijeenkomst gespreksgroep Omwonenden
19.30 – 19.55	Opening, ruimte voor inbreng toehoorders, mededelingen, vaststellen verslag 6e (28-04-2021) en 7e bijeenkomst (25-05-2021)

Opening

Frank trapt af en heet iedereen welkom. We hadden 21 leden begin deze week. Afgelopen maandag heeft één lid zich definitief afgemeld voor deze bijeenkomst, dus zitten we feitelijk op 20 leden. 2 leden hebben zich afgemeld voor vanavond. 1 lid volgt als toehoorder de bijeenkomst via de Teams-vergadering. Er zouden eigenlijk 17 leden in de zaal aanwezig moeten zijn, er zijn nu 11 leden aanwezig in de zaal. 6 leden zijn dus zonder afmelding niet aanwezig vanavond. Er zijn 20 aangemelde toehoorders.

We bespreken vanavond voornamelijk het concept eindverslag. U heeft allen uitvoerig inbreng geleverd, dank daarvoor.

Ruimte voor inbreng toehoorders

Er zijn geen toehoorders die willen inspreken.

Mededelingen

Initiatiefnemers hebben een stuk rondgestuurd over de gemeten windsnelheid op locatie (Lidar). Zijn daar vragen over?

V: We hebben 2 pagina's ontvangen. Veel rapporten waren zo uitgebreid en dit verslag is slechts twee pagina's. Hoe kan het dat dit rapport zo uitgedund is?

A: De verdere informatie uit de windmeting is bedrijfsgevoelige informatie die wij niet kunnen delen.

V: In bijeenkomst 1 is gezegd dat alle gegevens gedeeld zouden worden, hoe kan dan nu informatie achtergehouden worden. Windsnelheid lijkt me niet zo relevant, waarom kan dat niet gedeeld worden. Het argument van bedrijfsgevoelige informatie is voor deze gespreksgroep toch niet relevant?

A: We zijn zo open mogelijk, maar dit is bedrijfsgevoelige informatie, concurrentiegevoelige informatie. Dit kunnen we niet zomaar delen. Dat hebben we volgens ons eerder ook aangegeven, dat een dergelijke situatie kan ontstaan. We hebben een windmeting uitgevoerd, op onze kosten. Die gegevens zijn ook wat waard voor anderen en maken we daarom niet openbaar. De hele specifieke data kunnen we simpelweg niet delen. Dat gaat ook niet gebeuren.

O: De gegeven data zijn gemiddelden over een heel jaar, daar kunnen we niet veel mee. Dat betekent niks.

O: Ik wil straks nog even terugkomen op de hoogte en de metingen van de turbines.

V: U geeft de gemiddelden waarden, kan ik de spreiding van de data zien?

A (Jelle): Verdere gegevens kunnen we niet delen. Op basis van dergelijke gegevens is de P50 berekend, de opbrengstberekening. Dat heeft een goede indicatie van de te verwachten opbrengst.

V: Ik wou graag een kopie van het veiligheidsrapport van de gasleiding. Daar is geen reactie op gekomen.

A (Jelle): Dat rapport is er nog niet, daar wordt aan gewerkt. Zodra die bekend is wordt die gedeeld.

V: In het verslag van Rijn en Bos staat dat de opdracht 6 maanden geleden is gegeven, maar dat is er dus nog niet?

A (Jelle): Klopt.

V: Ik wou het onderwerp omgevingsraad op de agenda hebben. Daar stond ook bij dat het een openbare informatieavond zou komen als afsluiter. Dat punt zie ik niet terug op de agenda. Dat moet erop.

A (Frank): Het punt omgevingsraad staat op de agenda. Vanavond is het vervolg van de openbare avond van 25 mei. Met de beperkingen die er nu zijn was dat toen digitaal en vanavond (gelukkig) live en digitaal voor toehoorders. Dat stond ook altijd zo op de website.

O: Er staat duidelijk dat er na de vergaderingen een openbare afsluitbare bijeenkomst komt georganiseerd door werkgroep, initiatiefnemers, en procesbegeleiders.

A (Frank): We hebben altijd gezegd dat dit de slotbijeenkomst is. Met deze bijeenkomst en de vorige is het proces straks afgelopen.

O: Dit is niet wat er bedoeld wordt met een openbare informatieavond. Dit is gewoon een vergadering van de werkgroep. Dit is geen openbare informatieavond, dat heeft niks te maken met de afspraken zoals ze op papier staan. Dat kan nu toch niet ineens afgezegd worden?

A (Frank): Deze bijeenkomst is de openbare afsluiting. Door de omstandigheden waar we mee zitten vanwege Corona is het niet anders.

A (Matthijs): Ik begrijp het punt van de heer X wel. We kunnen ons goed voorstellen dat we op den duur een informatiebijeenkomst komt. Vooruitlopend op hoe nu verder

na vanavond, we zijn nog niet helemaal zeker hoe nu verder. Dat is voor ons ook even puzzelen. We nemen deze opmerking ter harte. Wat betreft een vervolg, dat moeten we dus nu even schuldig blijven. Wat betreft uw punt voor de omgevingsraad, dat wil ik straks nog toelichten.

O: Het is óf de laatste bijeenkomst of niet. Het kan niet het een of het andere zijn. Jullie komen ook niet met een gedetailleerde opzet van de omgevingsraad, dus jullie verzaken ook op dat punt.

A (Matthijs): We hebben er wel een opzet voor klaar, maar het was ons niet bijtijds duidelijk dat dit vandaag op de agenda stond. De nieuwe versie van de agenda hebben we niet goed bekeken, we zagen pas net kort voor de vergadering dat dit onderwerp op de agenda was geplaatst. We willen daar graag op terug komen. Dit is wel de afsluitende bijeenkomst. Een openbare informatieavond lijkt ons goed, dan kunnen we nog verder doorgaan met de omgevingsraad en hoe we die vormgeven. Dat is wat ik erover kan zeggen. Het is geen kwade wil, maar een gevolg van het proces.

V: Het volgende punt bestaat uit twee delen. Ik heb een mail ontvangen van X dat mijn commentaar niet gedeeld wordt met de groep. Dat vind ik heel kwalijk. Er lijkt ook gesuggereerd te worden dat 'wij' een beslissing hebben genomen. Dat lijkt alsof dit via de initiatiefnemers is gegaan. Dat vind ik echt heel schandelijk want daarmee zijn jullie niet onafhankelijk.

A (Frank): Dat is absoluut niet het geval. Dat is een tekstuele fout: met "wij" wordt bedoeld "wij, de procesbegeleiders".

A: Akkoord, als dat een tekstuele fout is ga ik daarmee akkoord, maar het is in dit geval wel een slordige en vervelende fout.

V: Waarom besluit u om informatie niet te kunnen delen?! Dat is toch niet aan u om dat te beoordelen?! Als ik vraag of informatie doorgestuurd kan worden. Onze gegevens mogen we niet met elkaar delen, hoe kunt u bepalen hoe het dan zit?! Het is absurd dat u beslist wat wel en niet wordt doorgestuurd. Dat getuigt van geen openbare groep.

A (Frank): We hebben niet alle reacties en antwoorden op de reacties van iedereen aan iedereen doorgestuurd, omwille van de overzichtelijkheid voor de deelnemers. Er zat geen kwade bedoeling in. Nu u dat zo interpreteert hadden wij dat wellicht beter wel kunnen doen, mijn verontschuldigingen daarvoor.

O (Frank): We proberen deze bijeenkomst zo goed mogelijk te doen. Deze afsluitende bijeenkomst nemen we ook mee in het eindverslag. We hebben naar mijn mening dat naar eer en geweten gedaan.

Verslag bijeenkomst 6

O (Niels): We hebben het verzoek van de heer X gekregen dit verslag van de website af te halen. Wellicht goed als hij nog even toelicht om de passage waarover het gaat te bespreken.

V: We hebben online de bijeenkomst gehad. Daarover zijn de voorstellen van de initiatiefnemers besproken, bijvoorbeeld aanvullend ecologisch onderzoek en slagschaduw vermindering. Daar stond ook dat de locatie van de westelijke windturbine een gevolg is van de gespreksgroep. Toen heb ik ook gezegd dat dat niet klopt. In vergadering twee zijn er tekeningen dat de turbine al op de westelijke locatie stond. Dat was dus toen al bekend. Dus geen gevolg van de gespreksgroep. De

westelijke turbine stond daar al als voorkeur op de plek, waar die uiteindelijk geëindigd is. Hoe kan het dan dat de gespreksgroep invloed heeft gehad op de plaatsing van de turbine? Het staat notabene al in verslag van bijeenkomst 2. Toch stond dat verslag op de website, dat is onvoorstelbaar, want we hebben dat verslag dus helemaal niet goedgekeurd.

A (N): Het was zeker niet alleen de gespreksgroep, dat hebben we ook aangepast in het verslag. Het was een combinatie van technische redenen en omgevingsredenen.

A (Matthijs): We hebben direct erkend dat het inderdaad niet alleen een gevolg is van de gespreksgroep. Het is een afweging van technische onderzoeken. Ik heb even het document erbij gepakt dat we in bijeenkomst 2 hebben gedeeld. Daaruit blijkt dat inderdaad de zuidelijke locatie in beginsel technisch wat gunstiger is. Dit in combinatie met de zorgen uit deze gespreksgroep hebben geleid tot de locatiekeuze voor de westelijke turbine.

A: Uit 'Hoofddocument informatie over verschillende onderwerpen' (zie stukken bijeenkomst 2), pagina 4/5 staat dat de westelijke locatie ook al op de voorkeurslocatie staat. In de werkgroep hebben we het hier niet over gehad. Het is zeker niet dat de locatie van de westelijke turbine een locatie een gevolg is van deze groep, dat is onzin.

A (Matthijs): U vult in dat de groene cirkel in dat document betekent dat dit de voorkeurslocatie is. Er staat inderdaad dat het lijkt alsof de groene cirkel vanuit technisch oogpunt beter is. Maar u vult nu in dat dat een gegeven is. Die andere locatie is zeker niet uitgesloten. U heeft als werkgroep inderdaad geen voorkeur uitgesproken dat u de westelijke turbine op de zuidelijke locatie zou willen. De uiteindelijke locatie is een gevolg van een combinatie van technische redenen én van redenen uit de gespreksgroep die wij hebben geïnterpreteerd. Dat is de intentie geweest. U vult zelf in dat wij iets met die kleuren gesuggereerd hebben, maar dat is niet zo.

A: Ik begrijp niet hoe ik dat zelf invul. Het gaat erom dat er gesuggereerd wordt dat de keuze voor de zuidelijke turbine beïnvloed is door gespreksgroep. Het lijkt alsof de groep nu een grote vinger in de pap heeft gehad maar dat is niet zo. Als dat niet wordt aangepast kan ik dat verslag van de 6^e bijeenkomst niet accepteren. Op pagina 9 staat een tabel. Het lijkt alsof deze tabel nu een gevolg is van deze groep.

A (Niels): Helpt het dan als we de tabel eruit halen? Die is ter duiding geplaatst in het verslag. Wanneer we die verwijderen, gaat u dan akkoord?

A: Ja dat lijkt me een goede tegemoetkoming.

A(Niels): Akkoord, we verwijderen de tabel uit verslag 6.

Verslag bijeenkomst 7

O (Niels): We hebben voor verslag 7 de mogelijkheid gegeven om digitaal commentaar te geven op het verslag. Met de reden om tijd te winnen voor het bespreken van het concept eindverslag. We hebben twee reacties gekregen op dit verslag. Mochten mensen nog prangende opmerkingen hebben, kunnen we dat nu doen.

O: Ga je er nu vanuit dat als je niet schriftelijk gereageerd hebt, dat je akkoord bent?

A (Niels): Ja dat is eigenlijk wel wat ik zeg. Dat hebben we ook zo duidelijk gecommuniceerd.

O: Mijn opmerking voor het gehele verslag. Op bladzijde 3, alinea twee. Vanaf begin af aan is het idee altijd geweest om informatie op tafel te krijgen. Het gaat hierbij om technische effecten. U gaat echter continu voorbij aan het feit dat deze effecten niet alleen technisch zijn. Er zijn ook effecten die nadelig zijn voor mensen in de omgeving. Daar is structureel geen aandacht voor geweest. Daar heb ik bezwaar tegen. Deze manier van verwoorden klopt niet, het is niet volledig. Het gaat over het verslag van bijeenkomst 7. Structureel krijgen we dat ook in het eindrapport. U hebt een bepaalde focus op het eindresultaat. Daar kom ik graag straks op terug.

O: Ik heb met redelijk veel mensen contact die toehoorder zijn en die er niks van mee krijgen. Graag de vergadering schorsen totdat ook de toehoorders het weer kunnen verstaan.

- *Vergadering geschorst voor geluid toehoorders* –

O (Niels) Verslag 7 wordt aangepast naar aanleiding van de opmerkingen die zijn binnengekomen. Die sturen we rond, dan kunt u daarop reageren. Daarna stellen we dit verslag dan vast.

19.55 – 20.30 Bespreken concept-eindverslag (45 minuten)

O (Frank): De tweede versie van ons concept-eindverslag is mede gebaseerd op uw inbreng. Dank voor uw inspanningen. Graag wil ik aan het begin een paar mededelingen doen. Mensen vragen zich af hoeveel leden we nu exact gehad hebben. We hebben naar eer en geweten alles verzameld. Ik stel voor in de pauze, dat mensen bij mij komen zodat ze kunnen controleren in onze documenten welke leden er waren, welke zijn weggegaan etc. Ik steek mijn hand ervoor in het vuur dat dat klopt. Graag licht ik dit in de pauze toe. Ten tweede, we weten dat dit concept eindverslag voor sommigen heel lastig is, omdat het vooral gericht is op de feiten die zijn gedeeld. Een deel van de leden is fel tegenstander van de turbines en hun bezwaren zien zij niet voldoende terug in het eindverslag. De manier waarop dit participatieproces is verlopen, kunnen we vanavond met elkaar ook bespreken. We hebben een en ander geschreven over draagvlak. De bedoeling van deze groep is nooit geweest om draagvlak te krijgen, maar om de feiten te laten spreken. De periode van ertegen strijden, dat komt pas later. Dit is de feiten verzamelen, leren met elkaar. Dat is altijd onze intentie geweest. We hebben onafhankelijk, objectief gekeken naar wat er is gebeurd. Dat hebben we naar eer en geweten gedaan. Iedereen moet vanavond de kans krijgen om te spreken wat men ervan vindt. Ik stel voor het stuk hoofdstuksgewijs te behandelen. Dat ter introductie.

O: Ik heb een aantal algemene opmerkingen over het rapport, het proces, de doelstellingen, de toetsing, het ongelijke speelveld. Die komen gaandeweg wel aan bod.

O (Frank): Het concept eindverslag begint met de inleiding, pagina 2 tot en met 4. Wat vindt u ervan?

V: Over het plan van aanpak. Er is een plan opgesteld door initiatiefnemers die door jullie als procesbegeleiders is goedgekeurd. Hoe hebt u dat gedaan, wat waren de beoordelingscriteria?

A (Frank): We hebben gekeken naar de wijze waarop inwoners werden gevraagd deel te nemen (straal van 2 kilometer). We hebben gekeken naar de brief die verstuurd is. We hebben gekeken naar onze rol zoals die beschreven staat in dat stuk. Meer hebben we niet gedaan.

V: In alle hoofdstukken wordt gezegd dat zaken besproken zijn. Ik voel me totaal niet betrokken of 'besproken' bij dit eindverslag. Is er een omschrijving van een stappenplan? Welke stappen gaat u nemen door dit hele proces, zijn er beslispunten, reviews etc.? Alles is verweven in één eindverslag. Ik wil expliciet een beschrijving van het proces zien.

A (Frank): Uw opmerkingen zijn beter te bespreken bij de volgende hoofdstukken waarin beoordeeld wordt hoe het is gegaan.

O: Het hele verhaal begint zoals het in 2017 ook begon. Toen werd gezegd dat familie Kristen een zoon had die graag boer wil worden. Dat kon niet, er moest geld komen. Het is veel idealistischer geworden. De kleuring begint daarmee al in de eerste zin. De procesbegeleiders hebben geen inhoudelijk benul van waar het over gaat. Wat wel goed gaat, is het afvinken van zaken die genoemd zijn. Er staat nergens dat afgevinkte zaken ook inhoudelijk zijn beoordeeld. Daar wil ik het nu bij laten.

O (Frank): We zien dat de keuze voor het woord participatieproces ongelukkig is geweest. We zitten hier niet om draagvlak te vergroten. Onze rol is niet om draagvlak te bereiken, maar om ervoor te zorgen dat zorgen en bezwaren gedurende het proces goed meegenomen worden. Later hebben we dat verwoord naar: de feiten moeten spreken. U kunt de feiten in u opnemen en besluiten dat u vindt dat de feiten onacceptabel zijn en dat u tegen bent.

V: Om te beginnen: tweede zin van het initiatief. Daar had ik een toevoeging gedaan om de hoogte van de turbines hiertoe te voegen. In een artikel van Tubantia ontstond tumult over dat de hoogte van de turbines, dit was onbekend bij mensen. Mijn voorstel is om dit beter te duiden.

A (Niels): Dat zullen we toevoegen.

A (Matthijs): Prima om toe te voegen wat ons betreft.

V: In de laatste zin van inleiding (1.1). Het gaat over financieel voortbestaan van de boerderij. Het wordt gesuggereerd dat de windturbines een bijzaak zijn voor voortbestaan van boerenbedrijf, het is de hoofdzaak.

A (Annemarie): We hebben een website waar duidelijk op staat hoe we erin zitten. We hebben een mooi bedrijf, een extensief melkveebedrijf met weidegang, druk bezig met duurzaamheid. We hebben een gezond bedrijf dat we graag willen doorgeven aan onze zoon. Door het bouwen van de turbines kunnen we ons bedrijf financieel gezonder maken en onze filosofie in stand te houden (zonder aan schaalvergroting te hoeven doen). Mochten de turbines niet doorgaan, dan gaat ons bedrijf wel gewoon door. We zijn echter ondernemer en acteren ook op die manier en daarom willen wij graag de turbines.

V: Er is volgens mij al veel eerder een aanvraag gedaan voor de windturbines, klopt dat?

A (Annemarie): We zijn in jaar 2000 al bezig geweest met een windenergie. Dat kwam voort uit een drive om met duurzaamheid bezig te gaan. We hebben dat plan in de ijskast gezet en zijn verdergegaan met zon. Uiteindelijk kwam er weer beweging in duurzaamheid, onder andere met de RES. Toen hebben we dat plan van windenergie weer naar voren gehaald. Zo is het gegaan.

A (Matthijs): Uiteraard was het plan van 2000 anders dan het huidige plan. De wens is blijven bestaan maar het is echt een ander initiatief. De eerste stap in dit proces was contact met de omgeving.

V: Laatste zin, laatste alinea: 'daarna wordt besloten om een vergunning aan te vragen'. Het staat er nu dat de vergunning aangevraagd wordt naar aanleiding van dit proces. Ik heb vaker gehoord, ook buiten deze groepen om, dat die vergunning sowieso aangevraagd wordt, dus het is onzin dat dit een gevolg is van deze groep.

A (Matthijs): Er is nog niet definitief besloten dat een vergunning wordt aangevraagd.

A (Frank): Zo staat het dus correct in de stukken, wordt niet gewijzigd.

V: Pagina 3, daar staan een aantal bullits. De steun door de raad van Hof van Twente wordt daar opgesomd. Dat zijn voorwaarden zoals in de motie opgenomen. Wat er niet staat, zijn andere dingen die ook in die motie stonden. Wat er nu wel staat is alleen in belang van initiatiefnemers. In de motie staat ook iets omtrent acceptatie, dat is ontzettend eenzijdig. Waarom staat dat niet in het eindverslag? Het wordt alleen maar belicht in het voordeel van de initiatiefnemers, een heel kwalijke zaak voor zogenaamd onafhankelijke procesbegeleiding.

A (Frank): We zullen de volledige tekst van datgene wat de raad van Hof van Twente heeft uitgesproken via deze motie toevoegen aan het eindverslag.

A (Matthijs): Ik vind het belangrijk toe te voegen dat de motie echt een initiatief is geweest van de raad zelf. Daar zijn wij op geen enkele manier bij betrokken geweest, bij het opstellen van de tekst en dergelijke. Het was destijds ook voor ons een verrassing toen deze werd aangenomen.

O: U heeft aangegeven dat u de besluiten uit de motie allemaal opneemt in het eindverslag. Ik neem aan dat u daar ook een beoordeling van opneemt?

A (Niels): Ja

V: Onafhankelijkheid van de procesbegeleiding wordt vaak benadrukt. Zij worden betaald uit subsidies van een club die in voordeel is van duurzame energie. Hoe zit dit?

A (Frank): De LEI-subsidie die hiervoor is verstrekt komt van de provincie Overijssel en staat geheel los van de initiatiefnemers.

O: Pagina 4, midden 1^e alinea: er staat meer of minder acceptatie. Het proces was niet gericht op meer draagvlak. Waar continue aan voorbijgegaan wordt is dat het participatieproces niet zo ingericht is zoals mensen dat had gedacht. Mensen stappen uit de groep omdat zij dit geen participatieproces vinden. Ligt dat probleem bij de leden of bij de begeleiders? De heer Kerckhaert had wellicht vanuit zijn achtergrond kunnen aangeven wat participatie nu daadwerkelijk is. We mogen niks beslissen, er is

alleen maar informatie, informatie en nog meer informatie. Het gaat alleen meer om delen van informatie. Dit had u duidelijk aan het begin kenbaar moeten maken, dat is niet gebeurd. Daarom zijn er zoveel mensen die zijn afgehaakt omdat ze dit geen participatie vinden.

A: In het eindverslag zullen we hier op terugkomen. Er zit ook al een leerpunt (achteraf bezien) in de concepttekst die vanavond voorligt.

V: Leeswijzer, H5, inhoudelijke beoordeling, het is geen beoordeling. Het is een opsomming van feiten, er wordt niets beoordeeld. Er wordt alleen gezegd wat u heeft gedaan, geen beoordeling!

A (Frank): Wij vinden wel dat het een beoordeling betreft; zoals in onze notitie "Werkwijze" (van maart 2020, besproken in 1^e bijeenkomst) staat, zullen wij ook een eindoordeel geven over de kwaliteit van het gevoerde participatieproces.

V: Paragraaf 1.5: Ik zou graag inzicht willen in de kaders en omschrijvingen van dit project. Normaal heb je een stappenplan met omschrijving: wie doet wat. Het hoeft niet ingewikkeld te zijn. U had zich veel moeite kunnen besparen door aan het begin duidelijk te zijn.

A (Frank): We hebben dit proces vormgegeven naar eer en geweten. Als u niet tevreden bent, dan mag dat. Het is een nieuw proces wat we onafhankelijk hebben doorgelopen. Wij zijn ook niet tevreden met alles. We hebben uiteraard genoteerd dat enkele van u dit proces en het eindverslag absoluut onvoldoende vinden.

O: Hebt u inzicht gekregen op de effecten op de woonomgeving? Dat deel mis ik in het verslag. Er is in algemene zin gesproken over geluid, slagschaduw en zicht. Waar het echt om gaat: laat de mensen zelf zeggen hoe effecten ervaren worden. Laat mensen eens opschrijven wat hun zorgen zijn geweest. Het is echt een misser dat dat niet is gebeurd. Ik had iemand verwacht uit de medische sector die eens iets zou zeggen over gezondheidseffecten. Dat is structureel achterwege gebleven. De antenne bij de begeleiders hebben daar niet op gelet, dat verwijt ik u. Ik sta absoluut niet achter uw eindverslag.

V: Participatie was niet gericht op meer draagvlak. Hoe drukt u participatie uit? Hoe meet u dat?

A: We hebben er zojuist al meer over gezegd. In ons eindverslag zullen we hierop terugkomen.

V: Er staat dat dit proces kan leiden tot barrières of bevestiging van de plannen van de initiatiefnemers. Dat is een aardig risico. Ik heb destijds veel mensen gezien die tegen waren. Wat heeft u (initiatiefnemers) gedaan om te besluiten om door te gaan en welke barrières heeft u te weten omzeilen?

A (Matthijs): Ik denk dat we niet dat we in het algemeen kunnen zeggen dat barrières zijn beslecht of iets dergelijks. In deze groep zijn diverse meningen ten aanzien van de turbines. We hebben geprobeerd inzichtelijk te maken wat de mogelijke effecten van de turbines op deze plek zijn op de omgeving. Daar wilden we met u over in gesprek gaan. Soms is dat gesprek goed op gang gekomen, soms wat minder. Wij hebben inzicht gekregen wat belangrijke punten zijn voor de omgeving. Dit proces heeft daar ook aan bijgedragen. Dit heeft ook doorwerking gekregen in de voorstellen. Dat zijn

geen voorstellen vanuit deze gespreksgroep, dat zijn voorstellen vanuit ons als initiatiefnemers nadat wij de omgeving hadden gehoord.

O: Ik lees regelmatig berichten over de klimaatverandering. Ik vind dat wij allen iets moeten doen aan duurzame energie. Nu hebben we de gelegenheid om de twee turbines te laten plaatsen voor ons en voor onze toekomstige generaties. Die hebben last van de klimaatverandering. Wij denken niet aan wat er later is. Er is veel over draagvlak gesproken en ik ben het niet eens met het feit dat hier gedaan wordt alsof iedereen tegen is. Ik heb twee jaar terug al gedemonstreerd voor de windturbines, veel mensen waren toen ook voor. Dat komt nu volledig niet aan bod.

O: Ik wil wel reageren op wat de initiatiefnemer vertelde. Het is logisch wat u vertelde. Ik heb moeite met het feit dat als de turbines niet doorgaan er aan schaalvergroting van uw bedrijf komt, daar ben ik pas absoluut op tegen. Als de turbines het alternatief zijn om op de wijze zoals die nu is de boerderij voort te zetten, ben ik absoluut voor. Dat wil ik ook wel even gezegd hebben. Intensieve veeteelt is wat ik absoluut niet zie zitten, dan ben ik voor het feit om op de manier met de turbines zowel het bedrijf te helpen als te voorzien in duurzame energie.

O: Wanneer wij vinden dat zaken niet deugen, zegt u enkel dat dat akkoord is maar u doet er niks mee. U spreekt vooral over de feiten laten spreken. Feiten kunnen natuurlijk twee kanten op spreken. Alle feiten zijn ingekocht door Pure Energie. Er is geen onafhankelijk iemand geweest die ons heeft verteld hoe het zit. Belangrijke feiten zijn toch ook wat wij ervan vinden? Daar is geen aandacht voor geweest. Daar gaat u verder ook niet op in?

A (Frank): Wij verslaan het proces dat in het afgelopen anderhalf jaar is geweest. We gaan nu, na twee concept rondes, het concept afronden. We noteren dat u als lid het eindverslag en het proces niet goed vindt. Dat is duidelijk en dat nemen we op.

O: Ik wil graag reageren op waarom niet gekeken is naar de effecten op bewoners. Het is algemeen bekend dat als je vlakbij Schiphol woont en bij Schiphol werkt, je minder last hebt van geluid. Als je vlak bij een spoor woont en bij de spoorwegen werkt, heb je over het algemeen minder last van het geluid van het spoor. U verzet zich met hand en tand tegen de turbines omdat u vreest er last van te hebben. Er zijn ook mensen die zich niet verzetten omdat zij last hebben van de gevolgen van klimaatverandering. Het is makkelijk om vanuit uw veilige huis tegen te zijn. Natuurlijk is het wellicht niet prettig te wonen dichtbij zo'n turbine, maar het hangt er ook van af of u van tevoren al mega tegen bent. U krijgt wellicht binnenkort nieuwe elektriciteitsdraden boven u hoofd, die worden binnenkort ook geplaatst. Die zijn ook niet prettig, niet alles kan prettig zijn. Wij wonen allemaal in comfortabele woningen, we hebben voldoende voorzieningen. Mensen in Groningen zakten door hun huis omdat de gaswinning daar voor veel problemen heeft gezorgd.

O: Ik (een van de initiatiefnemers) zie dat een deelnemer aan de gespreksgroep tegen ons initiatief is terwijl die persoon zelf werkt bij een bedrijf dat betrokken is bij windturbines.

O: Ik zit inderdaad in een bedrijf dat onder andere actief is in de windenergie, maar ik

begrijp niet waarom dat relevant is. Ik zit hier op persoonlijke titel dus dat lijkt me niet aan de orde.

O: Ik ben niet tegen de energietransitie, volgens mij zijn veel leden hier niet tegen de energietransitie. We zijn tegen een locatie die buitengewoon ongelukkig is. Er zal overal weerstand zijn waar turbines komen. Het gaat om de balans. Het gaat om de winst voor één familie tegenover 5200 mensen die hinder ondervinden. Ik heb ook zonnepanelen, ik heb ook een warmtepomp. Maar dit plan is gewoon geen realistische optie voor de toekomst.

O (Frank): We noteren dat sommige mensen het niet eens zijn. Het is echter niet zo dat wij bij ons eindverslag de goedkeuring van eenieder vragen om het verslag af te ronden.

O (Frank): Hoofdstuk 2, wat zijn de opmerkingen?

O: U toetst of er voldoende ruimte is voor derden om inbreng te leveren. Dat is niet de waarheid, er is nog nooit iets getoetst. Hoe toetst u?

A (Frank): We hebben alles kenbaar gemaakt, er is ruimte geweest voor de toehoorders. Door corona zijn we genoodzaakt geweest een digitaal proces te organiseren. Dat is onze toetsing van de mogelijkheden om inbreng te leveren.

O: Wat waren de verwachtingen, wat was de maatstaf en hoe komt het in het rapport? Als je toetst moet je wel een maatstaf hebben. Ik heb geen enkele toets gezien: dit heb ik getoetst en dat waren de resultaten. Alle resultaten zijn verbaal, subjectief en suggestief.

A (Frank): Oké maar we hebben het hier over hoofdstuk 2. U heeft duidelijk gemaakt dat u onze beoordeling niet goed vindt. Dat noteren we, maar wij staan daar wel achter.

O Frank: Hoofdstuk 3, wat zijn uw opmerkingen hierover?

V: Pagina 7; dat bedrijf ECHT. Telt dat nog als lid?

A (Frank): Die zitten niet bij de 34 leden.

V: Hoe heeft u toehoorders bijgehouden?

A (Frank): Dat is een zo goed mogelijke inschatting. Vanwege de digitale deelname waren er soms toehoorders niet de hele vergadering aanwezig, mensen zijn gedurende de avond aan- en afgehaakt.

V: Pagina 10; mensen mogen dus hun eigen mening behouden. Ze hoeven niet mee te gaan met de initiatiefnemers, dat vind ik roerend.

A (Frank): U kent de context van die passage. Dat kwam vanuit onvrede van de mensen. Mensen dachten dat als ze hierbij aanwezig zouden blijven geen bezwaar meer konden maken, dat was uiteraard niet het geval.

V: U heeft geen contact gezocht met de omgeving staat op pagina 11. Maar u heeft wel contacten gezocht met de gemeenten. Dat is dan toch tegenstrijdig?

A (Frank): Het staat hier zo helder mogelijk, geen contact met maatschappelijke organisaties en andere omwonenden. Wel met gemeenten.

O: Vrienden van Twickel kent verschillende afkortingen, graag goed doorvoeren.

A (Niels): Akkoord, dit wordt overal VvT.

V: Vrienden van Twickel heeft zich aangeboden om hun mening uiteen te zetten in deze groep. Ze zijn vriendelijk bedankt omdat u wist wat ze zouden zeggen.

A (Frank): Nee dat is niet zo. In het verslag van februari 2020 bij het café heeft de vereniging gezegd niet te willen deelnemen. Ze hebben toegezegd dat ze eventueel in een bijeenkomst een toelichting wilden geven. Niels en ik hebben dat niet gedaan. We hebben hen niet uitgenodigd. Dat is ook een bezwaar wat ik al eerder heb gehoord, dat u vindt dat wij actiever erachteraan hadden moeten gaan. Dat is duidelijk.

O: Initiatiefnemers hadden wellicht meer energie daarin kunnen steken.

A (Matthijs): Iedereen heeft bij elke bijeenkomst ruimte gehad om in te spreken, daar is ook geen gebruik van gemaakt. Dat is ieders eigen keuze. Iedereen heeft wel de mogelijkheid gehad.

O: Volgens mij had VvT expliciet gezegd niet te willen deelnemen aan het participatieproces en pas zich te willen laten horen na verloop van dit proces.

A: Als reactie daarop, VvT heeft gezegd ten allen tijden bereid is om toelichting te geven. Dat wil ik wel even voor de duidelijkheid zeggen.

V: pagina 7, er staat dat ECHT wel lid was, nu zegt u weer van niet? Er is nooit iemand geweest, hoe kan diegene dan lid zijn geweest.

A (Frank): De inschrijfformulieren van toen, daar hadden Welbions en ECHT zich voor aangemeld. Ze zijn echter nooit geweest. Dus eigenlijk zijn ze geen lid geweest.

A (Niels): We moeten dat zuiver houden. Ze zijn wel lid geweest. Ze hebben zich aangemeld. Alleen ze zijn nooit geweest. Dat zullen we beter omschrijven.

V: Pagina 9, aantallen deelnemers: er wordt gesteld dat we nu 20 leden over hebben in deze gespreksgroep. Dat wekt de indruk dat een derde van de groep is afgevallen. Als we kijken naar de werkelijke aantallen die aanwezig zijn geweest, dan is dat heel mager. Het lijkt te suggereren dat we met 20 mensen zitten, maar er zijn er nog maar 10/12 over elke keer sinds september vorig jaar. Ik snap niet hoe dat zich verhoudt met de aantallen die genoemd worden op pagina 9.

A (Frank): Veel mensen zijn telkens zonder bericht van afmelding niet bij de bijeenkomsten aanwezig geweest.

O: Pagina 10, onder a: tweede alinea. De procesbegeleiders hebben getracht leden te behouden. Niels heeft echter ook gezegd dat als mensen zich niet kunnen vinden in de gespreksgroep mensen beter kunnen vertrekken. Dat is erg tegenstrijdig.

V: Pagina 10, onder b: mensen hebben tijdelijk deelname geschorst vanwege digitaal. Die lijken me dan nu wel aanwezig. Hoe kan het aantal dan niet kloppen?

A (Frank): Er zijn mensen zonder opgave van reden toch afwezig vandaag. Het is dus niet zo dat de mensen die tijdelijk niet deelnamen vanwege digitaal er nu wel zijn.

O: Pagina 10, onder c: Er staat dat procesbegeleiders vinden dat 20 nog net voldoende is om het proces voort te zetten. Er zijn er echter structureel te weinig mensen geweest. Wat had u wel onvoldoende gevonden om het proces voort te zetten?

A (Frank): Wij hadden liever niet gezien dat mensen ermee ophielden of dat mensen zonder opgave van redenen afwezig waren. Maar al met al vinden wij, zoals aangegeven, dat we konden doorgaan.

O: Pagina 10, onder d: De mogelijkheid is er geboden om informatie en kennis op te doen (gaat over toehoorders). Hiermee is een grote mate van inzicht gerealiseerd. Gecreëerd zou ik logisch vinden, dan heb je het geboden, maar gerealiseerd lijkt me te ver te zoeken.

A (Niels): Passen we aan.

V: Pagina 11: Tweede alinea, gemeente HvT etc.: Dat is vreemd. De motie heeft aangegeven dat procesbegeleiders terugkoppeling moeten geven aan de raad, dat wordt nu geblokkeerd. We zitten nu midden in het proces, dan is het vreemd dat één deel van deze groep (de initiatiefnemers) in gesprek gaat zonder de gespreksgroep daarover in kennis te stellen. De procesbegeleiders zouden toch moeten zeggen dat dit een groot probleem is? Dat initiatiefnemers dit contact hebben gezocht compleet buiten deze groep om.

A (Frank): Wij moeten dit goed formuleren. Wat betreft Hof van Twente, we hebben aangeboden met deze gemeente in contact te komen. De gemeente heeft hier vriendelijk voor bedankt. Initiatiefnemers weten hier wellicht meer over.

A (Matthijs): We dachten dat het een goed idee was om de raad bij te praten over ons initiatief. Daaruit ontstond het idee voor een raadsinformatieavond. Wij dachten dat dat wel kon. Daar is discussie over ontstaan. Die avond is uiteindelijk niet doorgegaan. Dat hebben we niet goed ingeschat. Dat is dus buiten de procesbegeleiders om gegaan. Dat is vanuit ons niet goed georganiseerd, lijkt me goed om dat te notuleren. Daar zaten geen bepaalde intenties achter, maar hebben we niet goed gezien.

V: Wat is er gedeeld met de wethouder van gemeente Haaksbergen? Wordt onvoldoende toegelicht.

A (Frank): Ik heb contact gehad met de heer X. Ik heb hem verteld waar wij mee bezig waren, hoe het proces eruitzag. Ik ben daar even geweest. Ik heb hem over het proces bijgepraat. Dat was ergens in de herfst van 2020.

V: Deelnemers gespreksgroep. Ten behoeve van goede verloop etc. Wat voor extra informatie is er met toehoorders gedeeld dat wij niet weten?

A (Niels): Er is geen extra informatie verstrekt met de toehoorders die niet met de leden is gedeeld. Deze zin wijst op praktische zaken zoals agenda, informatie voor deelname etc.

V: Pagina 11: met de meeste van de vertrokken deelnemers is contact geweest. Ik ben bekend met een redelijk aantal van deze vertrokken deelnemers. Deze zeggen dat er nooit contact is geweest om te vragen waarom mensen vertrokken zijn. Waarom staat dat er dan wel in?

A (Niels): Het zou kunnen dat mensen niet zijn gebeld, dat moeten we nagaan. Dat kan ik niet hard maken nu dat we dat absoluut gedaan hebben.

V: Pagina 11. Er staat dat u geen contact heeft gezocht met maatschappelijke organisaties. Maar op diezelfde pagina staat dat u wel contact heeft gehad met het gezinshuis.

A (Frank): Als onze paragraaf over contacten niet helder is maken we dat helderder. We hebben zelf actief contact gezocht met gemeenten. Niet met andere organisaties of mensen. Gezinshuis heeft ons benaderd, daar hebben we op gereageerd. We hebben antwoord gegeven op antwoorden vanuit de pers, zoals Borne Boeit.

O: Vrienden van Twickel: er staat nu, in de laatste zin: van dit aanbod is door de procesbegeleiders geen gebruik gemaakt. Ik heb een telefoongesprek gehad met Niels. In dat gesprek werd gezegd dat procesbegeleiders dat had moeten doen. Procesbegeleiders hadden contact moeten opnemen met VvT. Dat had toch echt moeten gebeuren.

A (Niels): Ik denk inderdaad dat we dat wat stelliger kunnen opschrijven.

O: Ik heb behoefte om mensen die dat niet weten uit te leggen waarom ik er een tijd niet ben geweest. Ik vond de sfeer vanaf het begin niet prettig en dat is netjes gezegd. Toen zijn we overgestapt naar digitaal. Ik ben slechthorend waardoor ik destijds een tijd niet ben aangehaakt. Maar belangrijkste reden voor mij om af te haken was voor mij de sfeer.

O: Wat betreft de aantallen, kunnen we specifiek maken welke mensen zich met en zonder reden hebben afgemeld?

A (Frank): Akkoord.

Pauze

Vervolg bespreking concept- eindverslag

O (Frank): Hoofdstuk 4, doel van het participatieproces. Als procesbegeleiders zijn we er niet goed in geslaagd om de doelstelling van het proces aan iedereen helder te maken. Dat is duidelijk. Hebben de initiatiefnemers daar ook nog iets over te zeggen? Hoe jullie vinden dat het proces is verlopen?

A (Matthijs): Wij denken dat het proces zin heeft gehad, dat er veel informatie beschikbaar is gekomen en bespreekbaar was. We wilden via dit proces het plan concreter maken en dat is gebeurd. Maar in sommige gevallen had het gesprek in onze ogen beter kunnen verlopen.

O: Ik lees in verslag dat in de loop van de bijeenkomsten zaken bediscussieerd zijn. Enige vorm die hier is geweest is hoe zaken in elkaar zitten en verder vergeet het

maar. Dan kun je toch niet zo'n zin die zegt dat informatie bediscussieerd is in je verslag zetten?

A (Frank): Wij vinden dat er op de onderzoeksresultaten veel discussie is gevolgd.

O: Geef mensen gelegenheid om verwachtingen van dit proces kenbaar te maken. Dat is hier fundamenteel fout gegaan.

V: Pagina 12, openingsparagraaf, tweede zin: "uitoefenen van invloed". Dat is op zich prima als je het doel omschrijft. Daarna wordt niet meer het doel omschreven. Daarna wordt er direct een oordeel gegeven. Er wordt inhoudelijk aangegeven hoe procesbegeleiders hebben ervaren. Dit stuk zegt dat het participatieproces heeft gewerkt, namelijk dat het doel is gerealiseerd, dat er invloed is uitgeoefend. Ik heb nu al meerdere mensen horen zeggen dat zij niet de ervaring hebben dat zij daadwerkelijk invloed hebben uitgeoefend. Dat telt in ieder geval voor een aantal van de mensen die hier aanwezig is.

A (Frank): Akkoord, het oordeel moet naar H5.

V: 'Dit verzoek om draagvlak op agenda te plaatsen': kwam voort uit standpunt van leden. Zo staat het nu opgeschreven, ik vind dat heel onbeschoft. Mensen die hier zitten hebben zich hard ingezet om het onderwerp draagvlak op de agenda te zetten. Nu lijkt het alsof ik heb gezegd alsof er geen uitgangspunt is dat er draagvlak kan zijn, dat heb ik absoluut niet zo gezegd en ik vind dat kwalijk dat dat er zo staat.

A (Frank): Als dat een irritante zin is, dat begrijp ik, dat zullen we aanpassen. Dat is anders bedoeld dan hoe de heer X dit nu leest.

O: Pagina 13: eenduidige cijfers gezondheidseffecten etc: Er zijn vaker geen eenduidige antwoorden. Waarom wordt gezondheid zo makkelijk opzijgeschoven? Vanuit geluid zijn er ook geen eenduidige antwoorden. Er wordt hier maar één kant van het verhaal belicht.

V: Gezondheidseffecten zoals laagfrequent geluid: er staat 'niet helemaal verhelderd worden'. Dat is een vage zin. In geen enkel verslag van alle bijeenkomsten staat gezondheid vermeld.

A (Matthijs): In het geluidsonderzoek staat wel een passage met betrekking tot gezondheid. Hoe dat nu zit, wat de actuele stand van zaken is, er werd in dat onderzoek ook verwezen naar een nog lopend onderzoek van het RIVM. Dat onderzoek is nu gepubliceerd en in lijn met de conclusies in het geluidsonderzoek dat destijds is gedeeld en besproken. Het onderwerp lag op tafel via de stukken, kwam aan de orde in de presentatie van de geluidsexpert, daar is ruimte voor geweest om vragen over te stellen. Dat vind ik wel goed om te vermelden.

V: Pagina 13, onderdeel b: procesbegeleiders vinden dat informatie voldoende is geweest. Het lijkt hier te suggereren dat de inbreng van de gespreksgroep van invloed is geweest op de locatiekeuze van de westelijke turbine. Ik vind dat dat hier geschrapt moet worden aangezien dat ook in verslag 6 wordt geschrapt. Dat is zojuist gezegd.

A (Niels): Er is heel veel informatie gedeeld. Er zijn ook nog vragen over. Daar staat ook op het eind een verduidelijking over. Dat punt wordt niet zomaar geschrapt.

O: Er is sprake geweest van een absoluut ongelijk speelveld geweest tijdens dit proces. Mensen die zich niet hebben verdiept kunnen het niet volgen.

A (Matthijs): Dat is in bepaalde mate natuurlijk ook zo. Wij zijn als initiatiefnemers dagelijks bezig met dit onderwerp terwijl dit voor u wellicht nieuwe informatie is. We hebben wel ons best gedaan om de informatie daarom zo laagdrempelig te delen, via de presentaties die de onderzoeken samenvatten en door ruimte te geven voor uw vragen, ook aan de experts. Tegelijkertijd vroeg u zelf ook om meer informatie, bijvoorbeeld over hoe de rekenmodellen werken. En kregen wij met enige regelmaat veel informatie van enkele deelnemers, waaronder meneer X, die wij allemaal hebben doorgenomen en beantwoord als dat nodig was.

V: Ik lees dezelfde zin voor als de heer X. Gezondheidseffecten van laagfrequent geluid konden niet verhelderd worden. Dat hebben jullie niet gehoord. Dat is onzin. Gaan jullie dat uithalen? Of haal je je schouders op en laat je het erin staan? Dan zitten wij hier voor piet snot ons hier op te winden, jullie trekken je er geen moer van aan.

A (Matthijs): Ook het onderwerp laagfrequent geluid is toegelicht in het geluidsonderzoek en aandacht aan besteed in de presentatie.

V: Geluid is voor mij een zeer kritisch punt. De discussies zijn geweest. Het was een professioneel rapport, maar voor 90% van de mensen is dat te pittige informatie. Ik heb thuis een test gedaan met geluid uit de turbine. Ik heb dat ding op de televisie op 42 dB gezet. De zoef van de turbine kwam op 51dB. Dit heb ik ook via de mail met jullie gedeeld. Samen met links naar YouTube hoe mensen dat geluid ervaren. Ik heb daar geen reactie op gehad van jullie, ook niet van de leden moet ik zeggen, dat viel me ook tegen. Dat had wel geholpen om een genuanceerder gesprek te hebben.

A (Matthijs): Dat voorbeeld van de televisie hebben wij niet ontvangen, voor zover wij kunnen ontdekken. Alle informatie die wij van u kregen, hebben we doorgenomen en gereageerd op concrete vragen of opmerkingen.

- *Eén lid verlaat de gespreksgroep i.v.m. feit dat vergadering erg uitloopt. Vertrekt om 22:22 uur –*

V: Nog even over geluid. Er staat ook iets over de uitzending van Een Vandaag. De sterke argumentatie door Pure Energie is: die lui snappen er niks van.

A (Matthijs): Wij staan nog steeds achter dat stuk. Er zaten inderdaad heel veel fouten in dat item van EenVandaag. Daar wordt de betreffende onderzoeker uit dat item nu ook op gecorrigeerd. Dat klopt niet en wij staan volledig achter ons stuk daarover.

V: In de eerste alinea van H4, over ruimte in participatieproces: Waarom wordt er niet gewoon vermeld dat de ervaring uit de groep is dat er geen ruimte is?

A (Frank): Omdat wij dit anders hebben ervaren.

O (Frank): Hoofdstuk 5, bespreken we nu. Voornamelijk 5.8 is daarvan van belang. De overige punten zijn eigenlijk een samenvatting van alle verslagen.

- *Eén lid verlaat de gespreksgroep i.v.m. feit dat vergadering erg uitloopt. Vertrekt om 22:26 uur –*

V: Ik heb Pure Energie bij mij thuis gehad voor een visualisatie. Er is mij gezegd dat de visualisaties gebaseerd zijn op de hoogste windturbines?

A (Matthijs): U heeft mij gevraagd of wij voor de bovenkant van de bandbreedte gaan. Ik heb u eerlijk uitgelegd dat dat inderdaad de richting wordt. Ik heb niet gesproken over de exacte hoogte, maar wel dat als we nu een keuze moeten maken we voor de bovenkant van de bandbreedte. Dat komt door de huidige omstandigheden met de subsidie en dergelijke. We hebben het verschil in effect van hogere en lagere windturbines daarom wel inzichtelijk gemaakt. Dit omdat het idee leeft in de omgeving dat een hogere windturbine leidt tot meer hinder, wat op zich een logische vraag is. Ons doel van de onderzoeken is geweest om dit inzichtelijk te maken: leidt een hogere turbine inderdaad altijd tot meer hinder? We hebben dat wel degelijk inzichtelijk gemaakt. In bijeenkomst twee is reeds toegelicht wat de beweging is om een bepaalde hoogte van de turbines te hanteren. Het kan absoluut niet als een verassing komen wat de hoogte van de turbines wordt, of in ieder geval wat de bandbreedte is. Daar zijn we vanaf het begin duidelijk over geweest. Dat vind ik wel heel belangrijk om te noteren.

O: waarom wordt dan niet alle informatie met niet kloppende hoogtes verwijderd uit de onderzoeken. Dat zorgt alleen maar voor onduidelijkheid. Verwijs dan naar gebieden waar die hoogte turbines staan en niet van dingen die in Deventer staan, die komen simpelweg niet overeen. Visualisaties geven de werkelijkheid niet weer.

A (Matthijs): Toen ik bij u was heb ik ook over de visualisaties gehad. Ik heb u een voorbeeld laten zien van een visualisatie van een windpark dat recent is gebouwd en een foto van het windpark na de bouw. U constateerde zelf ook dat die foto en visualisatie erg op elkaar lijken.

O: Ik blijf van mening dat visualisaties niet overeen komen met de werkelijkheid.

A (Frank): Initiatiefnemers hebben nu duidelijk aangegeven dat ze voor de hogere bandbreedte gaan.

O: Waarom wordt dat dan niet zo in de onderzoeken aangeduid?

A (Matthijs): Het is wél relevante informatie om te laten staan, omdat het ingaat op de vraag of grotere windturbines meer hinder kunnen geven. Dat is een belangrijk punt in de omgeving en hiermee gaan wij daarop in.

V: Waarom is er niet gekozen voor een realistische visualisatie. Bijv. met een helikopter o.i.d. Dat schetst een helder beeld.

A (Matthijs): Volgens mij is dat niet echt gelukt. Ik snap u punt, maar dat is volgens mij nog nooit eerder gelukt met bijvoorbeeld een luchtballon of helikopter.

O: In dit rapport staan duizend zinnen. We hebben ongeveer 10 zinnen gehad. Daar gaan jullie naar kijken of je dat aanpast. Jullie horen nu toch ook wat wij van dit rapport vinden?

A (Frank): We komen nog terug op de mogelijkheid dat u uw eindoordeel mag geven, die mogelijkheid krijgt u aan het einde van deze bijeenkomst. Dan kunt u aangeven wat u van dit proces vindt.

V: Ik vind dat pagina 14, 15 en 16 niet zomaar akkoord kunnen worden bevonden. Het is geen inhoudelijke beoordeling. Die opsomming die besproken zijn, daar ben ik het niet altijd mee eens. Bijv. onder 5.1 staat dat er voldoende ruimte was om alle

onderwerpen te bespreken. Dat is een raadsel, dat is namelijk niet zo. We hebben structureel tijd te kort gehad om zaken goed door te nemen in alle bijeenkomsten. Dan in de zin daaronder, over deze onderwerpen is informatie verstrekt. Dat gaat over 5 onderwerpen die niet geagendeerd waren. Welke informatie hebben wij ontvangen over deze onderwerpen die niet geagendeerd konden worden?

A (Matthijs): Deze informatie is gedeeld per mail met de groep en staat op de website.

V: Onder 5.2 staat "de aangeleverde informatie, over vergelijkbare locaties elders werd gedeeld". We hebben tot twee keer toe om vergelijkbare locaties gevraagd. Pure energie heeft altijd gezegd dat er geen vergelijkbare locaties zijn, dus dat is niet waar! Onder 5.3 staat iets over draagvlak, daar hebben we het niet echt over gehad. "op deze manier wordt": het gaat hier over afrondende zin. Ik snap dat nog steeds niet. Het onderwerp draagvlak bleef een moeilijk punt, dat vind ik een understatement. Er is absoluut geen draagvlak en ook niet gecreëerd.

A (Frank): Precies vergelijkbare locaties met twee windturbines van deze hoogte bij een woonwijk zijn er inderdaad niet gevonden. Over de discussie over draagvlak hebben we het zojuist al gehad.

V: Pagina 15: 5.5, een na laatste zin. Hier hebben we nu al drie keer discussie over gehad. Daar wil ik het graag nog over hebben.

O: Pagina 15: 5.6, mogelijke risico's voor planschade: de initiatiefnemers heeft een risico op planschade, niet ik als bewoner. Dat is dus geschreven vanuit die gedachten. Wederom, onafhankelijkheid lijkt me ver te zoeken.

O: pagina 15, 5.6, voorstellen zijn meegedeeld, niet in samenspraak met gespreksgroep bedacht. Dat heb ik natuurlijk ook al eerder gemeld.

O: pagina 15 5.6: ik blijf erbij dat ik het bizar vind dat dit eindverslag afgerond wordt zonder akkoord van de gespreksgroep. Dat is echt absurd.

O: pagina 15, 5.8; kwaliteit van de onderzoeken was goed bevonden door jullie. We hebben documenten met vele pagina's, eentje daarvan met 575 pagina's. Het geeft even aan: we zijn doodgegooid met informatie. Veelal technische informatie. Toelichting is ook wel gegeven, maar er is absurd veel informatie gedeeld.

O: pagina 16: er is meerdere keren gevraagd om een enquête. Daar is niet op gereageerd. De heer X heeft gevraagd om met 3D de visualisaties duidelijk te maken. Hij heeft daar een voorstel op gedaan. Dat hebben we niet gedaan. We hebben dus niet alles gedaan wat is gevraagd door de werkgroep leden. Dat klopt niet met wat er staat.

O: Er staat nu een hele mooie visualisatie op de website van Twickel. Die kunt u bekijken, dat wil ik graag even meegeven. De visualisaties die zijn gedeeld in dit proces vind ik niet altijd kloppend. Die lijken soms gemaakt vanuit de meest optimale posities.

O: pagina 16, onder c, punt 2: ik vind het woord louter suggereren dat de invloed van de gespreksgroep wezenlijk is geweest. En dat de technische redenen bijzaak waren. Het is enorm suggestief.

A (Niels): Het woord louter is hier anders bedoeld dan u nu suggereert, maar we zullen het aanpassen als het vraagtekens oplevert.

O: Pagina 16, onder, punt 5: volgens mij gaat het om gewoon een halvering. Het woord relatief is hier ongunstig gekozen. Het gaat namelijk om een heel klein percentage meer stilstand, namelijk slechts 0,83%. Daarnaast ook opmerkelijk dat het omgevingsfonds gebruikt wordt om e.e.a. te vergoeden. Er is gezegd dat dat mogelijk uit het omgevingsfonds wordt gehaald. Daarmee stellen procesbegeleiders dat het relatief invloed heeft is enorm suggestief.

A (Matthijs): De heer X heeft het percentage genoemd (0,83%). Dit klopt inderdaad. Het is wel een extra risico dat we nu in het project opnemen, ook al is het misschien relatief klein. Het plan is nu concreter, maar we moeten nog steeds veel stappen zetten voordat we tot realisatie over kunnen. Daar zitten nog veel mogelijke risico's en nadelen in, bijvoorbeeld uit het aanvullende ecologisch onderzoek. Door nu reeds aan te geven de windturbines vaker stil te zetten om slagschaduw te beperken, nemen we hoe dan ook een risico.

A (Frank): Dit nemen we zo op in het verslag.

O: Pagina 16, onder c, punt 8: Dit kan duidelijker gesteld worden. Enkele leden zijn het gewoon volledig oneens, dat lijkt nu wel mee te vallen. Vind ik ook enorm suggestief.

O: Pagina 17, onder c, punt 10: Er is wel degelijk gebruik gemaakt van een projectbezoek. Enkele leden hebben wel een bezoek gebracht maar buiten dit proces om. Dat lijkt me onnodig om zo stellig te zijn.

O: Pagina 17, onder c, punt 11: Dat is het enige punt waar procesbegeleiders kritisch zijn. Rest van het stuk lijkt te suggereren dat procesbegeleiders vinden dat alles heel goed is gegaan. Dat vind ik absurd.

- *Eén lid verlaat de gespreksgroep i.v.m. feit dat vergadering erg uitloopt. Vertrekt om 22:53 uur –*

O: Ik wil nog steeds bespreken wat het doel is van de procesbegeleiding.

O (Frank): Het is duidelijk dat een aantal van u het absoluut niet eens is met het verslag. We hebben op een aantal punten wel aanbevelingen gedaan vanuit de groep op pagina 17/18.

O: De samenstelling van deze groep. Als je dat leest, dan denk je dat het best redelijk is. Dat is echter compleet suggestief. Dat zit volledig verweven met het stuk. Jullie pikken een paar zinnen eruit die je verandert, maar het hele stuk is suggestief.

O: Ik kan me voorstellen dat u op zo'n eindverslag nooit instemming krijgt van iedereen, maar dit is volledig een NEE. Dit kan zo niet verder.

O (Frank): Ik vind het prima als iedereen nog even een mening geeft. Dat lijkt mij een goede afronding. Graag een rondje.

O: Mijn mening is: ik vind het proces slecht en chaotisch. Het rapport is, in deze vorm, overweeg ik een eigen rapport te schrijven en dat stuur ik naar de gemeente.

O: Ik vind eigenlijk dat er weinig over de gevoelens van de mensen wordt gepraat. Mensen hebben al veel gedoe meegemaakt, hoogspanningsmasten, industriegebied, snelweg. Daarboven op komt dan nu weer de turbine. Geluid is absoluut niet bewezen, er is geen vergelijk van omdat die er niet is. Ik ben niet tegen windenergie, maar ik ben tegen de plek. Er zijn andere plekken beter. Ik ben niet persoonlijk tegen de initiatiefnemers. Ik hou van de natuur bij Twickel en wil dit graag behouden. Beslissingen over windturbines moeten landelijk worden genomen en niet per gemeenten, want dan krijg je dit soorten processen.

O: voor mij blijft het gevoel dat er geen echte discussie is geweest. Er is geen echte invloed geweest over de plek of de hoogte. Voor mijn gevoel loop ik tegen een muur op. Er ontstaat een verslag met een veel te positieve kijk van wat hier gezegd is. Ik heb niet echt een bijdragen kunnen leveren.

O: Ik heb al vaker gezegd wat ik van het verslag vind. Elke zin is suggestief. Laten we het eens omdraaien, wat vind je er zelf van? Alles is alleen maar op de norm gericht
A (Frank): Dat staat in ons verslag. Er is natuurlijk op dit punt zoveel kennis, zoveel inzichten, zoveel besproken. Wat ik zelf belangrijk vind, de feiten spreken. Je kunt die interpreteren zoals je zelf ervaart: je bent tegen of voor.

O: Wanneer komen wij bij elkaar om bij elkaar te komen. Er staan nog punten op de agenda.

A (Frank): Wij komen niet meer bij elkaar

O: Dat vind ik absoluut niet akkoord. Er zijn dingen verschoven naar hoofdstuk 5, daar wordt niet meer over gesproken. Ik ben het hier absoluut niet mee eens. Het verslag is nog steeds niet af. De omgevingsraad is nog steeds niet besproken. U loopt weg, u bent klaar, wij blijven nog 25 jaar hier mee zitten. Ik ga dit communiceren buiten deze groep. U geeft zelf aan dat het nu klaar is, terwijl het proces niet klaar is. We stoppen omdat het tijd is. Dat betekent dat we een nieuwe afspraak moeten maken.

A (Frank): Ik ben het niet met u eens. De omgevingsraad is nu ook niet aan de orde, dat is pas aan de orde als de vergunning er komt.

O: De omgevingsraad is betrokken bij de omgevingsaanvraag. Dat kan dus niet na de vergunningaanvraag. Dat is absoluut niet waar! Wij zitten hier wel langer mee dan u, we zitten hier een jaar lang tijd te investeren, zonder dat we gehoord worden.

A (Matthijs): De omgevingsraad is inderdaad een idee om dit overleg voort te kunnen zetten. Wij gaan nu eerst bekijken of wij überhaupt verder gaan met dit project. De omgevingsraad zal ruim voor de tijd van de omgevingsvergunning opgezet worden, dat kan ik u beloven.

A (Frank): Wij zijn zelf aan zet om het eindverslag definitief te maken.

O: Het mag duidelijk zijn dat het doorlopen proces niet is zoals het verwacht was vanuit bewoners en vanuit u als procesbegeleiders. De hele term participatieproces is een aanfluiting. Mensen zijn weggelopen uit het proces omdat blijkbaar het doel niet

duidelijk werd. Ik verzoek u ons te laten weten aan wie u het eindverslag allemaal deelt, zodat wij zelf ook contact met deze mensen kunt opnemen (dus namen en gegevens). Dit is een behoorlijke flop geweest, dit proces. Dat is een enorm understatement. Er is maar een partij die verder gaat met de kennis van het feit dat dit proces is mislukt en dat zijn de initiatiefnemers. Wij hadden maar een kans en dat is volledig mislukt.

A (Frank) Wij zullen u laten weten aan wie wij het definitieve eindverslag toegezonden hebben. We geven u een overzicht van de besturen van de overheidsorganisaties (raden c.q. staten en colleges) aan wie wij het verslag mailen.

O: Ik vind het jammer hoe het proces is verlopen. Vanwege corona en onervarenheid is het ons niet gelukt om de door ons gewenste informatie te bespreken. Ook hoe nu snel meningen afgekapt worden, hoe er wordt omgegaan met gevoelens is gewoon echt niet om aan te zien. Het is een waardeloos proces geweest in die zin.

O: Ik onthoud mij van verder commentaar, ik denk dat er voldoende gezegd is.

O: Als initiatiefnemers geven wij ook graag onze mening. Met betrekking tot het verslag neem ik aan dat procesbegeleiders ermee aan de slag gaan, daar hebben wij vertrouwen in. Er werd soms de indruk gewekt dat wij als initiatiefnemers betrokken geweest zijn bij het eindverslag. Dat is absoluut niet geweest en vind ik belangrijk om te vermelden. Wij hadden graag een gesprek op de inhoud willen hebben over effecten van turbines op de omgeving. Dat is veelal technische informatie inderdaad die we geprobeerd hebben toegankelijk te maken. Er werd door u tegelijkertijd ook technische informatie opgevraagd. Ik denk dat er wel meer ruimte was om op de inhoud in te gaan dan dat het nu daadwerkelijk is gegaan, want de informatie was beschikbaar. Dat is ook gekomen door waar de focus naartoe is gegaan vanuit deze groep. We hebben vragen niet gebagatelliseerd, maar we zitten hard op de inhoud. We zijn het eens met meneer X dat we het niet persoonlijk willen maken, maar we pakken het inhoudelijk op. We zijn daar intensief mee bezig, hebben onze eigen kennis en laten ons adviseren door experts. Punten die aangegeven worden, hebben wij beoordeeld, dat geldt bijvoorbeeld voor het item van EenVandaag. Dat pakken we wel goed op. Het gesprek op de inhoud had beter gekund en daar hadden wij ongetwijfeld zaken beter in kunnen doen, maar dat heeft er ook mee te maken hoe in elk geval een deel van de groep zich heeft opgesteld in dit proces.

O (Frank): Het is laat. We sluiten af. Dank voor uw geweldige inzet. Het was geen gemakkelijk proces. Het had ook beter gekund. We zijn als procesbegeleiders na afronding van ons eindverslag niet meer betrokken. U blijft nog wel langer met dit proces geconfronteerd. Daar wens ik u allen succes bij.

De vergadering wordt gesloten om 23:18 uur.

21:10 – 21:20 **Omgevingsraad**

21.20 – 21.30 **Verdere procedure definitief eindverslag procesbegeleiders**

21.30 **Sluiting van deze reeks bijeenkomsten**